

Іватра Т.П.

студентка,

Науковий керівник: Сивак Л.М.

кандидат філологічних наук,

Фінансово-економічний коледж

Буковинського державного фінансово-економічного університету

ЕКОНОМІЧНІ ТЕРМІНИ-АБРЕВІАТУРИ

Постановка проблеми. У всіх сферах людської діяльності, де опрацьовуються чи використовуються фахові знання, неможливо уникнути використання вузькоспеціалізованої лексики, тобто термінології. Це простежується в усіх галузях: науки і техніки, політики та управління, медицині, а особливо в економічній галузі. Сучасні стрімкі зміни в економіці зумовлюють значну активізацію процесів номінації в українській мові. Нові економічні реалії знаходять відображення в системі відповідних економічних понять, які матеріалізуються у вигляді лексичних інновацій – елементів сучасної мовної картини країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями термінології займалось багато українських та зарубіжних лінгвістів, зокрема О. Ахманова, І. Барц, Ю. Больтен, Р. Бульман, Г. Винокур, С. Горст, С. Гринєв, В. Даниленко, А. Д'яков, Т.Н. Котелова, З. Куделько, О. Мацько А. Реформатський, В. Фляйшер, та інші.

Більшість дослідників визнає термінологічність як одну з головних ознак наукового стилю, інформативним ядром лексики мов науки [3, с. 36].

Термінологічна лексика має певний поділ на підгрупи відповідно до сфери застосування та особливостей об'єкта. Насамперед це загальнонаукові терміни, які використовуються в різних фахових сферах і відносяться до наукового стилю мови загалом («експеримент», «реакція», «еквівалент», «прогнозувати», «гіпотетичний» тощо). Загальнонаукові термінологія вживається найчастіше і у переважаючій частині галузей науки. Виділяють також вузькоспеціальні терміни, що закріплюються за певними науковими дисциплінами, сферами виробництва та техніки. Наприклад, в економічній мові: «амортизація», «актив», «сальдо» тощо.

Формулювання цілей статті. Внаслідок бурхливого технологічного і соціоструктурного розвитку а кожній галузі, найбільше – економічних знань, виникає необхідність називати нові предмети та процеси, змінювати старі поняття, які є недостатніми для специфічної комунікації. При цьому з'являється хоча не велика, але тим не менш характерна для економічної мови група скорочень та аббревіатур.

У час, коли з великою швидкістю збільшується кількість текстів, публікацій та друкованих повідомлень, вагомим аспектом є правильне розуміння реципієнтами цих засобів мовної економії та їх значень. Але з розширенням та ускладненням словникового запасу стає значно важче досягнути однозначного розуміння термінів. Ця проблема ускладнюється ще й тим, що багато скорочень доволі часто у різних текстах мають різне значення, і тому поряд з уже відомими аббревіатурами потрібно обов'язково подавати їх пояснення. Враховуючи вищезазначене, робимо висновок, що одним з найважливіших напрямів лінгвістики є саме аналіз та обробка термінів і скорочень у конкретних фахових мовах.

Методи дослідження. Аналіз досліджуваного матеріалу здійснювався за допомогою загальнонаукових методів якісного та кількісного аналізу, спостереження, зіставлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливу роль у формуванні мовної картини країни відіграє саме аббревіація. Носії мови мають можливість спостерігати живі процеси творення нових слів – аббревіатур: ЄЕП (єдиний економічний простір), ГТК (газотранспортний консорціум), РЦП (ринок цінних паперів), УКК (Українська кабельна компанія), ОРІ (організація регіональної інтеграції) [2, с. 36].

Скорочення стали зручним засобом для позначення різноманітних термінів без потреби їх розгорнутого пояснення, причому ми спостерігаємо не лише важливість мовної та часової економії, але й значною мірою творчий аспект. Особливістю аббревіації як способу словотворення є те, що вона направлена на утворення значно коротших в порівнянні з вихідними структурами (словосполуками або реченнями) номінацій-синонімів, що дає можливість економити місце в обмежених за обсягом комп'ютерних масивах без порушення мовної інформативності.

«Абревіатура (лат. *abbreviatio* – скорочую) – складноскорочені слова, похідне слово, що виникає внаслідок аббревіації – утворення з

перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Вживаються в усній та писемній мові» [6].

Аналіз матеріалу, почерпнутого з відомих економічних видань [див.2, с. 100], дозволяє говорити про появу і значне зростання абсолютно нового за семантикою класу слів – носіїв сучасної економічної інформації. Аббревіатури, які належать до економічного дискурсу, є найбільш розповсюдженими. Сюди відносимо назви ділових об'єднань людей, зокрема назви банків і банківських об'єднань (асоціацій, федерацій): АУБ (асоціація українських банків), ВА Банк, ЄФР (Європейська федерація банків), КБС (Київський банківський союз), НБУ (Національний банк України), Приватбанк, УкрСиббанк та ін.; назви промислових підприємств, різноманітних комерційно-господарських об'єднань і компаній: ММК (Макіївський металургійний комбінат), НЗФ (Нікопольський завод феросплавів), УМК (Українська металургійна компанія); економічних територій: ЄЕП (єдиний економічний простір), СЕЗ (спеціальна економічна зона), ТПР (територія пріоритетного розвитку), ОРІ (організація регіональної інтеграції); національних корпоративних об'єднань: УСПП (Українська спілка промислових підприємств), ФПП (фінансова промислова група), ТНК (транснаціональна корпорація); міжнародних асоціацій, альянсів, консорціумів, картелів, корпорацій, синдикатів, трестів, концернів, промислових холдингів: АсМАП (асоціація міжнародних перевізників), МФК (Міжнародна фінансова корпорація), ІСАО (Міжнародна організація цивільної авіації), ІАТА (Міжнародна асоціація транспорту), СОТ (Світова організація торгівлі), МВФ (Міжнародний валютний фонд).

Значно новими є аббревіатури на позначення технологічних процесів і програм, сучасних форм і методів господарювання: ІПР (інноваційно-портфельна реорганізація), ІПП (індивідуальна програма партнерства), АІТ (автоматизовані інформаційні технології), СРІД (спеціальний режим інвестиційної діяльності), ППМ (післяпрограмний моніторинг), ПЕН (програма експертного нагляду), ОМП (мультимодельні перевезення), ФПГ (фінансово-промислова група), ІСІ (Інститут спільного інвестування), МСФВ (міжнародний стандарт фінансової звітності), ММП (менеджмент у мережах постачання), ВАТ МТС (мобільні телесистеми), ВАТ “ЛиНОС” тощо [6].

Таким чином, аббревіатури в діловому мовленні виконують ряд важливих функцій таких як інформативної компресії та економії

місця у ділових паперах. Використовувати їх потрібно так, щоб вони були зрозумілі читачам того чи іншого документу. Вперше вживаючи у тексті складноскорочену назву слід розкрити її значення в дужках, а потім вживати скорочену форму, наприклад: УЦЕПД (Український центр економічних та політичних досліджень), а потім тільки УЦЕПД [5].

Висновок: Отже, значення аббревіатур зростає і фіксується вченими, шляхом створення великої кількості словників та списків скорочень для різних галузей науки і техніки, що ми можемо наочно побачити. Але їхня кількість ще не досягла достатньої і повністю не задовольняє потреби науковців та перекладачів. Зокрема, для певних галузей економіки, таких, наприклад, як управлінський облік та програмного забезпечення, спеціалізованих словників скорочень взагалі ще не існує. Враховуючи дану ситуацію, однією з актуальних проблем лінгвістики є саме детальне вивчення термінологічної системи економічної мови і створення відповідних термінологічних словників та глосаріїв аббревіатур, оскільки в наш час в наслідок процесів глобалізації успіх професійного спілкування у цій та інших галузях безпосередньо залежить від чітко сформульованих завдань і усталених однозначних термінів.

Слід відмітити, що найбільш розповсюдженими є аббревіатури, які належать до економічного та політичного дискурсів; у кожному з типів дискурсу превалюють алфавітні аббревіатури (45%) та ініціальні (30%), тоді як змішані зустрічаються значно рідше.

Список використаних джерел:

1. Ганич Д.І. Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
2. Д'яков А. Основи термінотворення: семантичні та соціологічні аспекти / А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько. – К.: Видав. дім «КМ Academia», 2000. – 103 с.
3. Думчак І. Аббревіація як явище вторинної номінації / І. Думчак // Семантика мови і тексту: зб. ст. VIII Міжнар. наук.конф. – Івано-Франківськ, 2003. – С. 153–156.
4. Мацько О.М. Аббревіатури як згорнені мовні формули в дипломатичних текстах // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 31–36.
5. Українська мова: Енциклопедія / Ред. кол. : Русанівський В.М., Тараненко О.О. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана. – 2004. – 824 с.
6. Визначення терміну «аббревіатура» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.dilovamova.com/index/](http://www.dilovamova.com/index/) .